

B.A. (Part-III) (New) Examination
(Compulsory Languages)
SANSKRIT

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

N.B. :— Write answers in medium offered.

सूचना :— उत्तरे स्वीकृत माध्यमातून लिहावीत.

सूचना :— उत्तर स्वीकृत माध्यम में लिखिए।

1. (अ) Translate any **ONE** of the following :—

10

खालीलपैकी कोणत्याही एकाचा अनुवाद करा :—

निम्नलिखित में से किसी एक का अनुवाद कीजिए :—

(i) सम्प्रति विज्ञानयुगं वर्तते इति कथ्यते। यतो हि विज्ञानतन्त्रैः विविधानां यन्त्रोपकरणसाधनानां प्रयोगः जीवने पदे पदे भवति। यथा एतस्य लेखस्य कृते समुपयुक्तानि कर्गजपृष्ठानि, तं मुद्रीतुं मुद्रणयन्त्रं, स्थानान्तरणाय वाहनं, क्वचित् पठितुं च प्रकाशाय विद्युद्दीपः इत्यादयः। नूनम् अस्माकं परितः भृत्यवद् समुपस्थिता एतादृशी साधनोपकरणानां मालिका उपनिशताद्वकालादारभ्य अद्ययावत् प्रायः देशविदेशेषु भौतिकविज्ञानिभिः क्रमशः सुविकसिता वरीवर्तते। अस्यां विज्ञानोपकरणमालिकायाम् एकं नवविकसितपुष्परूपेण विलसति तदाधुनिकं सङ्गणकयन्त्रम् अर्थात् कॉम्प्युटर।

(ii) चारुदत्तः — वयस्य, कथय तत् कार्यम्।

विदूषकः — तत् खलु कार्यं विनष्टम्।

चारुदत्तः — किं तथा न गृहीता रत्नावली ?

विदूषकः — कुतोऽस्माकमेतावद् भागधेयम् ? नवनलिनकोमलमञ्जलिं मस्तके कृत्वा प्रतीष्टा।

चारुदत्तः — तत् किं ब्रवीषि विनष्टमिति ?

विदूषकः — भोः। कथं न विनष्टम् ? यद् अभुक्तस्य अपीतस्य चौरैश्चपहतस्य अल्पमूल्यस्य सुवर्णभाण्डकस्य कारणात् चतुः समुद्रसारभूता रत्नमाला हारिता।

(ब) Write the summary of श्वेतकेतुआरूणी कथा.

10

‘श्वेतकेतु आरूणी कथा’ या पाठाचा सारांश लिहा.

‘श्वेतकेतु आरूणी कथा’ इस पाठ का सारांश लिखिए।

OR/किंवा/अथवा

Describe the life and the philosophy of प्रज्ञाचक्षुः गुलाबराव महाराजः.

प्रज्ञाचक्षु गुलाबराव महाराजांचे जीवन आणि तत्वज्ञान विशद करा.

प्रज्ञाचक्षु गुलाबराव महाराज का जीवन एवं तत्वज्ञान पर विस्तार से लिखिए।

2. (अ) Translate any **two** of the following :—

खालीलपैकी कोणत्याही दोन श्लोकांचा अनुवाद करा :—

निम्नलिखित में से किन्हीं दो श्लोकों का अनुवाद कीजिए :—

- (i) पुमान् प्रकृत्या तेजस्वी स्त्री दक्षा करुणमयी ।
यत्रोभयोः स्यात् सौहार्दं तत्र स्वर्गसुखं ध्रुवम् ।।
भक्तिर् भर्तारि, वात्सल्यं शिशौ, स्नेहश्च सज्जने ।
धैर्यम् आपदि, नारीणां गुणा एते स्वभावजाः ।।
- (ii) अथाग्रहस्ते मुकुलीकृताङ्गुली
समर्पयन्ती स्फटिकाक्षमालिकाम् ।
कथञ्चिद्रेस्तनया मिताक्षरं
चिरव्यवस्थापित वागभाषत ।।
- (iii) सं गच्छध्वं सं वदध्वं सं वो मनांसि जानताम् ।
देवाभागं यथा पूर्वं सं जनानां उपासते ।।
समानी न आकूतिः समाना हृदयानि वः ।
समानस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति ।।
- (iv) गृहिणी भगिनी तस्याः श्वशुरौ श्याल इत्यपि ।
प्राणिनां कलिना सृष्टाः पञ्चप्राणाः इमेऽपरे ।
यत्र भार्यागिरो वेदा यत्र धर्मोऽर्थसाधनम् ।
यत्र स्वप्रतिभा मानं तस्मै श्री-कलये नमः ।

(ब) Write short note on any **ONE** of the following :—

5

खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टिप लिहा :—

निम्नलिखित में से किसी एक पर टिप्पणी लिखिये :—

- (i) महिल्लोनतिः ।
- (ii) वैदिकमन्त्रः ।
- (iii) कलिविडम्बनम् ।

3. (अ) Translate any **ONE** of the following :—

10

खालीलपैकी कोणत्याही एकाचा अनुवाद करा :—

निम्नलिखित में से किसी एक का अनुवाद कीजिए :—

- (i) भारतस्य तामिळनाडूराज्ये रामेश्वरे ख्रिस्ताब्दस्य 1931 तमे वर्षे ऑक्टोबर मासस्य 15 तमे दिनाङ्के वैज्ञानिकोऽयमजायत । जैनुलबिदीनः अशिम्मा च एतयोः पुत्रः अब्दुल नाम्ना विख्यातः । स्वभावे वर्तने व्यवहारे च निर्व्यजता तेन पितृसंस्कारादेवाधिगता । प्राथमिकशिक्षणदनन्तरं माध्यमिकमध्ययनं रामनाथपुरमित्यत्र जातम् । तत्र सालोमान गुरुरूपेण प्राप्तः । गुरोः सकाशात् यशस्विजीवनस्य बीजमन्त्रमधिगतवान् सः । मनुष्यस्येच्छा, तस्याश्चिन्तनं दृढविश्वासश्च इच्छापूर्ताविति त्रयं यशस्विजीवनस्य बीजमन्त्रमिति मनसि दृढधार्यम् ।
- (ii) स्वयमागच्छन्तीनां वा सूत्रशालां प्रत्युषसि भाण्डवर्तनविनिमयं कारयेत् । सूत्रपरीक्षार्थमात्रः प्रदीपः । स्त्रियां मुखसन्दर्शनेऽन्यकार्यं सम्भाषायां वा पूर्वः साहसदण्डः । वेतनकालातिपातने मध्यमः अकृतकर्मवेतनं प्रदाने च । गृहीत्वा वेतनं कर्माकुर्वत्याः अङ्गुष्ठसन्दर्शनं दापयेत् । भक्षितापहृतावस्कन्दितानां च । वेतनेषु च कर्मकराणामपराधतो दण्डः ।

(ब) Write the summary of the lesson 'सीतायाः अग्निशुद्धिः' ।

10

'सीतायाः अग्निशुद्धिः' या पाठाचा सारांश लिहा.

'सीतायाः अग्निशुद्धिः' इस पाठ का सारांश लिखिए।

OR/किंवा/अथवा

Write an essay on 'ग्रीष्मऋतुवर्णनम्'.

'ग्रीष्मऋतुवर्णनम्' या विषयावर निबंध लिहा.

ग्रीष्मऋतुवर्णनम् पर निबंध लिखिए।

4. (अ) Translate any **two** of the following :—

10

खालीलपैकी कोणत्याही दोनांचा अनुवाद करा :—

निम्नलिखित में से किन्हीं दो का अनुवाद कीजिए :—

- (i) सत्वं रजस्तम इति मानसाः स्युस्त्रयो गुणाः ।
तेषां गुणानां साम्यं यत्तदाहुः स्वास्थ्यलक्षणम् ।।
सर्वमेव परित्यज्य शरीरमनुपालयेत् ।
शरीरस्य प्रणष्टस्य सर्वमेव विनश्यति ।।
- (ii) रे रे चातक सावधान मनसा मित्र क्षणं श्रूयता
मम्भोदा बहवो वसन्ति गगने सर्वेऽपि नैतादृशाः ।
केचिद् वृष्टिभिराद्रयन्ति धरणीं गर्जन्ति केचिद् वृथा
यं यं पश्यसि तस्य तस्य पुरतो मा ब्रुहि दीनं वचः ।।
- (iii) आकुञ्च्य पाणिमशुचिं मम मूर्ध्नि वेश्या
मन्त्राम्भसां प्रतिपदं पृषतैः पवित्रे ।
तारस्वनं प्रथितथूत्कमदात् प्रहार
हा हा हतोऽहमिति रोदिति विष्णुशर्मा ।।
- (iv) भार्या रत्नावली युक्तामेकया वृद्धया स्त्रिया ।
स आत्मना तृतीयः सन्देशात्प्रस्थितवास्ततः ।।
क्रमात्प्राण्याटवीं दूरामुक्त्वा तस्करजां भियम् ।
गृहीत्वाभरणं तस्या भार्यायाः स्वीचकार सः ।।

(ब) Write short note on any **ONE** of the following :—

5

खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टिप लिहा :—

निम्नलिखित में से किसी एक पर टिप्पणी लिखिये :—

- (i) वीररसः ।
- (ii) चन्दनान्योक्तिः ।
- (iii) शरीरमेवायतनं सुखस्य ।

